

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De klachtplicht bij koop

Een pleidooi voor inperking van het toepassingsbereik in het licht van het pacta sunt servanda-beginsel

Tamboer, S.

Publication date

2021

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tamboer, S. (2021). *De klachtplicht bij koop: Een pleidooi voor inperking van het toepassingsbereik in het licht van het pacta sunt servanda-beginsel*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

LITERATUURLIJST

W.A. Achilles, *Kommentar zum UN-Kaufrechtsübereinkommen (CISG)*, Köln: Carl Heymanns Verlag
2018

W.A. Achilles in: Ebenroth/Boujong/Joost/Strohn, *Handelsgesetzbuch 2*, München: Verlag C.H. Beck / Verlag Franz Fahlen 2020

A.G.F. Ancery en C.M.D.S. Pavillon, 'De rechterlijke lijdelijkheid in rook opgegaan? De ambtshalve toepassing van de consumentenkoopregels nader toegelicht', *MvV* 2015/9

C.B. Andersen, 'Reasonable Time in Article 39(1) of the CISG – Is Article 39(1) Truly a Uniform Provision?', in: *Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, (ed. Pace International Law Review), The Hague: Kluwer Law International 1998

C.B. Andersen, 'Exceptions to the Notification Rule – Are They Uniformly Interpreted?', *9 Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* (2005)

C.B. Andersen, 'The Duty to Examine Goods under the Uniform International Sales Law – An Analysis of Article 38 CISG', *European Business Law Review*, 2007/18

C.B. Andersen, *Uniform Application of the International Sales Law. Understanding Uniformity, the Global Jurisconsultorium and Examination and Notification Provisions of the CISG*, Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International BV 2007

C.B. Andersen, 'Article 39 of the CISG and its "Noble Month" for Notice-Giving: a (Gracefully) Ageing Doctrine?', *Journal of Law and Commerce* 30/185 2012

W.D.H. Asser, *Bewijslastverdeling* (Mon.Nw.BW A24), Deventer: Kluwer 1992

Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-I 2020

C.H. Sieburgh, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 6. Verbintenissenrecht. Deel I. De verbintenissen in het algemeen, eerste gedeelte*, Deventer: Wolters Kluwer 2020

Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-III 2018

C.H. Sieburgh, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 6. Verbintenissenrecht. Deel III. Algemeen overeenkomstenrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2018

Asser/Hijma 7-I 2019

Jac. Hijma, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 7. Bijzondere overeenkomsten. Deel I. Koop en Ruil*, Deventer: Wolters Kluwer 2019

Asser/Schut 5-I 1981

G.H.A. Schut, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 5-I, Bijzondere overeenkomsten (koop en ruil) - I*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink, 1981

Asser/Vranken, Algemeen deel** 1995

J.B.M. Vranken, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Algemeen Deel*, Deventer: Wolters Kluwer 1995

F.B. Bakels, 'Totstandkoming en uitleg van uitspraken van de Hoge Raad', *AA* 2015/11

P.S. Bakker, 'Nieuwe inzichten Hoge Raad inzake art. 6:89 en 7:23 BW', *PP* 2007/5

E.J. Bellaart & D.E. Alink, 'Omkering van de bewijslast', *MvV* 2011/3

H. Bernstein en J. Lookofsky, *Understanding the CISG in Europe*, Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2003

R.I.V.F. Bertrams, *Enige aspecten van het Weens Koopverdrag. Preadvies voor de Vereniging voor Burgerlijk Recht*, Lelystad: Koninklijke Vermande 1995

R.I.V.F. Bertrams en S.A. Kruisinga, *Overeenkomsten in het internationaal privaatrecht en het Weens Koopverdrag*, Deventer: Kluwer 2018

C. Bollen en T. Hartlief, 'De klachtplicht van de teleurgestelde contractant. Een laatste alles of niets-bolwerk ontmanteld', *NJB* 2009/43

W.H. van Boom, 'Klachtplicht bij koop', *AA* 2011/11

- W.H. van Boom, 'Zorgplicht vs. Klachtplicht', *AA* 2013/10
- S. van Brakel, 'Over de termijn van art. 1547 BW', *Themis* 1926
- E.A. Brat en S.W. Claasen, 'Toepasselijkheid Titel 1 Boek 7 BW (koop) op verkoop van aandelen; consequenties voor de overnamepraktijk', *Bb* 2003/14
- V. van den Brink, 'Stellen, betwisten, bewijzen – een handleiding', *Praktisch Procederen* 2008/4
- D. Brüggemann in: Staub, *Großkommentar zum Handelsgesetzbuch*, Berlin: De Gruyter 2009
- C.J.H. Brunner, *Beginselen van samenloop*, Arnhem: Gouda Quint B.V. 1984
- A. Büchenbacher, *Rechtsverwerking of het tenietgaan van rechten door eigen toedoen van den gerechtigde*, Amsterdam: Scheltema & Holkema's Boekhandel 1928
- C.W. Canaris, *Handelsrecht*, München: Verlag C.H. Beck 2006
- S.A.L.L. Caris & D.J.M. Kulk, 'Interne bestuurdersaansprakelijkheid en de klachtplicht: de uitzondering op de regel of de regel op de uitzondering?', *MvO* 2018
- A.G. Castermans en R. de Graaff, 'Samenloop van verjaringsregels bij bedrog, onrechtmatige daad en non-conformiteit', *WPNR* 2016/7119
- CISG-AC Opinion no 2, Examination of the Goods and Notice of Non-Conformity: Articles 38 and 39, 7 June 2004. Rapporteur: Professor Eric E. Bergsten, Emeritus, Pace University School of Law, New York. Te raadplegen via <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op2.html>
- CISG-AC Opinion no 12, Liability of the Seller for Damages Arising Out of Personal Injuries and Property Damage Caused by Goods and Services under the CISG, Rapporteur: Professor Hiroo Sono, School of Law, Hokkaido University, Sapporo, Japan, onder 3.2, te raadplegen via <https://iicl.law.pace.edu/cisg/scholarly-writings/cisg-advisory-council-opinion-no-12-liability-seller-damages-arising-out>
- P. Clausing, *Korte inleiding tot het vermogensrecht onder het Nieuw BW*, Groningen: Wolters-Noordhoff, 1984

Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods (concluded at New York on 14 June 1974) as amended by the Protocol Attending the Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods (concluded at Vienna on 11 April 1980), te raadplegen via: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/limitation-text.html>

J.J. Dammingh, 'De klachtplicht in het licht van recente rechtspraak', *WPNR* 2012/6915

S.K. Date-Bah, 'The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 1980: Overview and Selective Commentary', *Review of Ghana Law* 50 (1979)

S.K. Date-Bah, 'Perspective of Developing Countries' in: F. Bonelli e.a.(ed.), *La Vendita Internazionale. La Convenzione die Vienna Dell'11 Aprile 1980*, Milaan: A. Giuffrè 1981

R. van Delden, 'Handelsrecht een partijtje ongeregeld?', in: *Haven en handel. Tekst van het afscheidscollege van Prof. mr R. van Delden aangevuld met teksten van de lezingen gehouden tijdens het daaraan voorafgaande symposium 'Haven en Handel'*, Deventer: Kluwer 1992

M. van Delft-Baas, 'Het Burgerlijk Wetboek, het Nieuw Burgerlijk Wetboek en de consument', *Justitiële verkenningen* 1988/7

Denkschrift zu dem Entwurf eines Handelsgesetzbuchs und eines Einführungsgesetzes in der Fassung der dem Reichstag gemachten Vorlage, 1897, S. 223, opgenomen in: *Schubert/Schmiedel/Krampe*, Quellen zum Handelsgesetzbuch von 1897, Bd II/2

Deutscher Bundestag Drucksache Nr. 14/7052, p. 197, te raadplegen via <http://drucksachen.bundestag.de/drucksachen/index.php>

L.A. DiMatteo e.a, 'The Interpretive Turn in International Sales Law: An Analysis of Fifteen Years of CISG Jurisprudence', *Northwestern journal of international law & business* 2004 vol. 24/2

L.A DiMatteo (ed.), *International Sales Law: A Critical Analysis of the CISG Jurisprudence*, Cambridge: Cambridge University Press 2005

- M. Dreyer, *Handelsrecht*, Altenberge: Niederle Media 2020
- J.M. van Dunné, *Verbintenissenrecht*, Deventer: Kluwer 2004
- F. Enderlein, D. Maskow, *International Sales Law*, New York: Oceana Publications 1992
- G. Eorsi, 'A Propos the 1980 Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods', *American Journal of Comparative Law* 1983/133
- Ernes en Sijmonsma, 'Enkele opmerkingen over de bewijslastverdeling met betrekking tot de artikelen 6:89 en 7:23 BW', *Praktisch Procederen* 2004/2
- F. Ferrari, 'Specific topics of the CISG in the light of judicial application and scholarly writing', in: R.I.V.F. Bertrams en F.F. Ferrari, *Preadviezen, uitgebracht voor de Vereniging voor Burgerlijk Recht*, Lelystad: Koninklijke Vermande 1995
- F. Ferrari, '*Burden of Proof under the CISG*', in *Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, (ed. Pace International Law Review), Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2001
- F. Ferrari, 'The CISG's sphere of application: Articles 1-3 and 10', in: F. Ferrari, H. Flechtner, R. Brand (ed), *The Draft UNCITRAL Digest and beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*, München: Sellier European Law Publishers 2004
- F. Ferrari, 'The Interaction between the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods and Domestic Remedies (Rescission for Mistake and Remedies in Torts)', *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* 2007/71
- F. Ferrari, 'The CISG and its impact on national legal systems – general report', in: F. Ferrari (Ed), *The CISG and its Impact on National Legal Systems*, Munich: Sellier 2008
- F. Ferrari, 'Homeward Trend: What, Why and Why Not', in: A. Janssen, O. Meyer (Eds), *CISG Methodology*, Munich: Sellier. European Law Publishers 2009
- F. Ferrari, 'The CISG's Interpretative Goals, Its Interpretative Method and Its General Principles in Caese Law (Part I)', *IHR* 4/2013

H.M. Flechtner, 'Buyer's obligation to give notice of lack of conformity (Articles 38, 39, 40 and 44)', in: F. Ferrari, H. Flechtner, R. Brand (ed), *The Draft UNCITRAL Digest and beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*, München: Sellier European Law Publishers 2004

H.M. Flechtner, 'Funky Mussels, a Stolen Car, and Decrepit Used Shoes: Non-Conforming Goods and Notice Thereof under the United Nations Sales Convention (CISG)', *Boston University International Law Journal* 2008/26:1

A.Ch.H. Franken, 'De bewijslastverdeling bij de klachtplicht HR FAR Trading/Edco (12 december 2014)', *WPNR* 2016/7122

A.M. Garro, 'The Buyer's "Safety Valve" under Article 40: What Is the Seller Supposed to Know and When?', *Journal of Law and Commerce* 25/2005

I.L. Gerrits en M. Opdam, 'De klachtplicht in het arbeidsrecht', *ArbeidsRecht* 2017/32

R. Gildeggen en A. Willburger, 'Art. 39 Abs. 2 CISG als Problem bei internationalen Einkaufsverträgen', *IHR* 1/2016

W.C.L. van der Grinten, *RM Themis* 1993

U.P. Gruber in: Westermann, *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, München: Verlag C.H. Beck 2019

S. Grundmann, 'Germany and the *Schuldrechtsmodernisierung* 2002', *ERCL* 1/2005

S. Grundmann, 'Consumer Law, Commercial Law, Private Law: How can the Sales Directive and the Sales Convention be so similar?', *European Business Law Review* 2003/14

B. Grunewald in: *Münchener Kommentar zum HGB*, München: Verlag Vahlen/C.H. Beck 2018

F. Gschnitzer, 'Gegenseitiger Einfluß des bürgerlichen und Handelsrechts', in: Faistenberger, Mayrhofer (eds.), *Gedenkschrift Franz Gschnitzer*, Scientia Verlag 1969

B. Gsell, 'Kaufrechtsrichtlinie und Schuldrechtsmodernisierung', *JZ* 2/2001

P. Hachem, 'Verjührungs- und Verwirkungsfragen bei CISG-Verträgen', *IHR* 1/2017

Hahn/Mugdan (Hrsg.), Die gesammelten Materialien zu den Reichs-Justizgesetzen, 6. Bd.: Materialien zum Handelsgesetzbuch (1897)

Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging, 's Gravenhage: F.J. Belinfante 1926

A.S. Hartkamp en J. de Boer, 'Ontwikkeling van het kooprecht in de laatste 50 jaar', in: M.S. Bijleveld, P. Neleman, W.J.G. Oosterveen (red.), *Recht Vooruit. 150 jaar BW*, Deventer: Kluwer 1988

T. Hartlief, 'Hoe soft is ons contractenrecht?', *NJB* 2007/33

T. Hartlief, 'De klachtplicht van de teleurgestelde koper', *AA* 2008/05

T. Hartlief, 'Opkomst en ondergang van de klachtplicht', *NJB* 2015/497

T. Hartlief, 'Leefbaar Nederland', *NJB* 2017/1753, afl. 32

E. Hayes Patterson, 'United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Unification and the Tension Between Compromise and Domination', *Stanford Journal of International Law*, 1986/22

R. Herber, 'Mangelfolgeschäden nach dem CISG und nationales Deliktsrecht', *IHR* 5/2001

J.H. Herbots, *De transnationale koopovereenkomst. Het Weens Koopverdrag van 1980*, Leuven/Amersfoort: Acco 1991

R. Herrmann, 'Koop en Ruil', *NJB* 1973

H.W. Heyman & S.E. Bartels, *Vastgoedtransacties: koop*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2012

J. Hijma, 'Koop en ruil', *WPNR* 1990/5982

J. Hijma, 'Verjaring bij nonconformiteit en onrechtmatige daad', *WPNR* 2006/6675

J. Hijma, 'Klachtplicht en bedrog', *WPNR* 2009/6781

- J. Hijma, 'Ontwikkelingen in het overeenkomstenrecht', *WPNR* 2013/6994
- J. Hijma, 'De klachtplicht beteugeld', in: Van Boom e.a. (red.), *Een kwart eeuw. Privaatrechtelijke opstellen*, Deventer: Wolters Kluwer 2016
- Hofmann - Van Opstall, *Het Nederlands verbintenissenrecht, de algemene leer der verbintenissen*, Groningen: J.B. Wolters 1959
- E.H. Hondius, 'Article 5: Time Limits', in: M. Bianca, S. Grundmann (eds.), *EU Sales Directive. Commentary*, Antwerp: Intersentia 2002
- E.H. Hondius, 'De herziening van het Duitse verbintenissenrecht', *NJB* 2002
- J.O. Honnold, *Documentary History of the Uniform Law for International Sales*, Deventer: Kluwer Law and Taxation Publishers 1982
- J.O. Honnold, *Documentary History of the Uniform Law for International Sales*, Deventer: Kluwer Law and Taxation Publishers 1989
- J.O. Honnold en H.M. Flechtner, *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*, Alphen aan den Rijn: Kluwer Law international 2009
- K.J. Hopt in: Baumbach/Hopt, *Handelsgesetzbuch*, München: Verlag C.H. Beck 2020
- Ph.A.N. Houwing, *Rechtsverwerking. Preadvies uitgebracht ter behandeling in de Algemene Vergadering van de Broederschap van Candidaat-Notarissen*, 's-Gravenhage: Broederschap der Candidaat-Notarissen 1968
- T.S. Jansen, 'Rechtsverwerking naar omstandigheden: art. 6:89 BW', *TOP* 2013/5
- A. Janssen, *Untersuchungs- und Rügepflichten im deutschen, niederländischen und internationalen Kaufrecht*, Baden-Baden: Nomos Verlag 2001
- A. Janssen en S.C. Kiene, 'The CISG and Its General Principles', in: A. Janssen, O. Meyer (Eds.), *CISG Methodology*, Munich: Sellier. European Law Publishers, 2009
- A. Janssen, 'Examination and Notice of Non-Conformity', in: DiMatteo, Janssen, Magnus, Schulze (eds.), *International Sales Law. Contract, Principles and Practice*, Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft 2016

C. Jeloscsek, *Examination and Notification Duties in Consumer Sales Law. How far should we go in protecting the consumer?*, München: Sellier 2006

B.M. Katan, 'De ondergrens van artikel 6:89 BW', *Contracteren* 2007/2

S. Kiene, 'German Country Analysis: Part II', in: L.A. DiMatteo (ed.), *International Sales Law. A Global Challenge*, Cambridge: Cambridge University Press 2014

A.L.M. Keirse, *Schadebeperkingsplicht. Over de eigen schuld aan de omvang van de schade.*, Deventer: Kluwer 2003

A.L.M. Keirse, 'De schadevoorkomingsplicht', in: E.F.D. Engelhard e.a. (red.), *Handhaving van en door het privaatrecht*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2009

A.L.M. Keirse, 'Fraternalisme en trouw aan het gegeven woord', *Contracteren* 2009/4

A.L.M. Keirse, *Wat zou een schuldeiser zijn zonder schuldenaar? Een introductie van de schadevoorkomingsplicht* (oratie Utrecht), Deventer: Kluwer 2009

A.L.M. Keirse, 'Alterum non laedere; voorkom schade! Grondbeginsel van het aansprakelijkheidsrecht', in: S.D. Linderbergh (red.), *Een nieuwe aanpak*, Den Haag: Sdu 2010

A.L.M. Keirse, 'Een aansprakelijkheidsrecht dat ubuntu ademt; Hoe het Afrikaanse regenboogconcept ubuntu een gitzwart toekomstbeeld weer kleur kan geven', in: T. Hartlief & M.G. Faure (red.), *De Spier bundel. De agenda van het aansprakelijkheidsrecht*, Deventer: Kluwer 2016

A.L.M. Keirse, 'Schadevoorkomingsclaims', *Letsel & Schade* 2017/2

J. Klein, C. Bachechi, 'Precontractual Liability and the Duty of Good Faith Negotiation in International Transactions', *Houston Journal of International Law* 1994/17

P. Klik, *Conformiteit bij koop*, Deventer: Kluwer 2008

P. Klik, *Koop en Consumentenkoop*, Deventer: Wolters Kluwer 2017

- R.J.Q. Klomp, *Opkomst en ondergang van het handelsrecht*, (diss.) Nijmegen: Ars Aequi Libri, 1998
- R.J.Q. Klomp, ‘Geschiedenis, bij wijze van inleiding’ in: Klomp, Mendel, Du Perron, Van Schaick, *Het eigen gezicht van het handelsrecht*, Preadvies van de Vereeniging ‘Handelsrecht’, Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 2000
- R. Koch in: Oetker, *Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, München: Verlag C.H. Beck 2019
- M. van Kogelenberg, ‘Wie niet komt klagen, wordt overgeslagen’, *WPNR* 2007/6733
- H.K. Koster, ‘annotatie bij het Drankenautomataarrest’, *AA* 1971
- E. Kramer, *Der Irrtum beim Vertragsschluss: Eine weltweit rechtsvergleichende Bestandsaufnahme*, Zürich: Schulthess Polygraphischer Verlag 1998
- H.B. Krans, ‘Bewijslastverdeling en klachtplicht’, *AA* 2009/3
- A.S. Kroes (red.), *Parlementaire geschiedenis (elektronische) consumentenkoop en consumentendienstverlening op afstand*, Zutphen: Uitgeverij Paris 2007
- M.J. Kroeze, ‘Klachtplicht en bestuurdersaansprakelijkheid’, *RM Themis* 2015/5
- S. Kröll in: Kröll/Mistelis/Perales Viscasillas (eds), *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), Commentary*, München: C.H. Beck/Hart/Nomos 2018
- S.A. Kruisinga, *(Non-)conformity in the 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: a uniform concept?*, Antwerp/Oxford/New York: Intersentia 2004
- S.A. Kruisinga, ‘The Impact of Uniform Law on National Law: Limits and Possibilities – CISG and Its Incidence in Dutch Law’, *Electronic Journal of Comparative Law*, vol 13.2 (May 2009)
- K. Krzeminski, ‘Ad Edictum Aedilium Curulium. De Romeinsrechtelijke grondslag van de aansprakelijkheid voor verborgen gebreken’, *Ars Aequi* 54 (2005) 9

A.V. Leeflang, 'Plicht tot klagen, tevens de bewijslast dragen? De behandeling van de klachtplicht vanuit bewijsrechtelijk perspectief', *TvC* 2012/1

M. Lehmann, 'Die Untersuchungs- und Rügepflicht des Käufers in BGB und HGB', *WM* 1980/41

P.C. Leyens, 'CISG and Mistake: Uniform Law vs. Domestic Law. The Interpretative Challenge of Mistake and the Validity Loophole' in: M. Maggi e.a. (eds), *Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) 2003-2004*, Munchen: Sellier 2005

T. Lettl, 'Die Untersuchungs- und Rügepflicht des Käufers nach § 377 HGB', *Jura* Heft 10/2006

A. Lind in: *Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging*, 's Gravenhage: F.J. Belinfante 1926

J.G.A. Linssen, 'Boekbespreking. Serie Monografieën Nieuw BW', *WPNR* 1993/6079

F.J.P. Lock, 'Klachtplicht en bewijslast; omzwingingen van de Hoge Raad', *Tijdschrift voor de Procespraktijk* 2015-1

J. Lookofsky, 'In Dubio Pro Conventione? Some Thoughts About Opt-Outs, Computer Programs and Preemption Under the 1980 Vienna Sales Convention (CISG)', *Duke Journal of International Law* 3-2003

J. Lookofsky, *Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2016

J. Lookofsky, *Understanding the CISG*, Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2017

M.B.M. Loos, *Consumentenkoop* (Mon. B65b), Deventer: Kluwer 2004

M.B.M. Loos en H. Schelhaas, 'Commercial Sales: The Common European Sales Law Compared to the Vienna Sales Convention', *European Review of Private Law* 1/2013

M.B.M. Loos, *Consumentenkoop* (Mon. B65b), Deventer: Kluwer 2019

M.B.M. Loos, 'Herziening regelingen kooprecht en digitale inhoud aanstaande', *TvC* 2019/3

U. Magnus, 'Die allgemeinen Grundsätze im UN-Kaufrecht', *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 1995/95

U. Magnus, 'General Principles of UN-Sales Law', *International Trade & Business Law* 1997/33

U. Magnus, 'Die Rügeobliegenheit des Käufers im UN-Kaufrecht', *Transp-IHR* 1999/3

U. Magnus, 'Germany', in: F. Ferrari (Ed), *The CISG and its Impact on National Legal Systems*, Munich: Sellier 2008

U. Magnus in: H. Honsell, *Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)*, Heidelberg: Springer 2010

U. Magnus, 'The Vienna Sales Convention (CISG) between Civil and Common law – Best of all Worlds?', *3 J. Civ. L. Stud.* (2010), vol. 3/1

U. Magnus, 'Limitation in the International Arena', in: O. Remien, *Verjährungsrecht in Europa – zwischen Bewährung und Reform*, Tübingen: Mohr Siebeck 2011

U. Magnus, 'Introduction', in: U. Magnus (ed), *CISG vs. Regional Sales Law Unification. With a Focus on the New Common European Sales Law*, Munich: Sellier European law publishers 2012

U. Magnus in: Staudinger/Magnus, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen – Wiener UN-Kaufrecht (CISG)*, Berlin: Sellier-de Gruyter 2018

A. Martínez Canellas, 'The Scope of Article 44 CISG', *Journal of Law and Commerce* 25/2005

E.M. Meijers, 'Opmerkingen omtrent het leerstuk der dwaling', *WPNR* 1922/2749 t/m 2752

E.M. Meijers, *Ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek. Toelichting eerste gedeelte (Boek 1-4)*, 's-Gravenhage: Staatsdrukkerij- en uitgeverijbedrijf 1954

E.M. Meijers, *Ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek. Toelichting derde gedeelte (boek 6)*, 's-Gravenhage: Staatsdrukkerij- en uitgeverijbedrijf 1961

E.M. Meijers, *Ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek. Toelichting vierde gedeelte (Boek 7)*, 's-Gravenhage: Staatsdrukkerij- en uitgeverijbedrijf 1972

A.O. Mock, *Der Ausschluss von Käuferrechten gemäß § 377 HGB*, Frankfurt am Main: Peter Lang 2010

M.R. Mok, *Pacta sunt servanda; ja toch?* Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1997

W.L.P.A. Molengraaff in: *Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging*, 's Gravenhage: F.J. Belinfante 1926

Motiven zum BGB in: Mugdan, *Die gesammten Materialien zum Bürgerlichen Gesetzbuch für das Deutsche Reich*, Aalen: Scientia 1979

Motive zum Entwurf eines Handelsgesetzbuchs für die Preußischen Staaten, nebst Motiven (1857), Zweiter Theil

T.M. Müller, *Ausgewählte Fragen der Beweislastverteilung im UN-Kaufrecht im Lichte der aktuellen Rechtsprechung*, München: Sellier. European Law Publishers 2005

T.M. Müller, 'Die Beweislastverteilung für die Bösläubigkeit des Verkäufers im Rahmen des Art. 40 CISG', *IHR* 1/2005

M.T. Murphy, *United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Creating Uniformity in International Sales Law*, 12 *Fordham Int'l L.J.* (1988)

G. Nauta, *Voldoet de bestaande rechtstoestand ten aanzien van de gevolgen van wanpraestatie bij koop aan redelijke eischen? Zoo neen, welke wijziging behoort naar aanleiding hiervan in de wet te worden gebracht? Praeadvies*, 's Gravenhage: F.J. Belinfante, 1926

H.P. Niedrig, *Die Mängelrüge. Historische und teleologische Untersuchungen zu § 377 HGB*, Paderborn, München, Wien, Zürich: Ferdinand Schöningh 1994

M.S. Newman, 'CISG Sources and Researching the CISG', in: L.A. DiMatteo (ed.), *International Sales Law. A Global Challenge*, New York: Cambridge University Press 2014

A.E. Oderkerk, *De preliminaire fase van het rechtsvergelijkend onderzoek* (diss.), Nijmegen: Ars Aequi 1999

E.M. van Orsouw, 'De klachtplicht is dood, leve de klachtplicht!', *Bb* 2013/36

A. van Oven, *Handelsrecht; leerboek ten gebruike bij universitaire en daarmee overeenstemmende studie*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1981

J.C. van Oven, *Leerboek van Romeinsch Privaatrecht*, Leiden: E.J. Brill 1948

R. Overeem, *Consumentenkoop*, Serie Bijzondere Contracten 4a, Groningen: H.D. Tjeenk Willink bv 1976

M. Polak, 'Samenloop van rechtsregels bij gebrekkige levering uit koop', *Ars Aequi* 1983/32

Protokolle zum BGB in: Mugdan, *Die gesammten Materialien zum Bürgerlichen Gesetzbuch für das Deutsche Reich*, Aalen: Scientia, 1979

Protokolle zur Beratung eines allgemeinen deutschen Handelsgesetzbuches, hrsg. von I. Lutz, II. Theil (1858)

E. Rabel, 'Der Entwurf eines einheitlichen Kaufgesetzes', *Rabels Zeitschrift für Ausländisches und Internationales Privatrecht* 1935/9

P. Raisch, *Geschichtliche Voraussetzungen, dogmatische Grundlagen und Sinnwandlung des Handelsrechts*, Karlsruhe: Verlag C.F. Müller 1965

J. Ramberg, 'Unification of Sales Law: a Look at the Scandinavian States', *Uniform Law Review* 2003/8

Y.A. Rampersad & J.A. van der Weide, 'De klachtplicht bij koop', *MvV* 2011/12

C. Recknagel, *Die Trennung von Zivil- und Handelsrecht unter besonderer Berücksichtigung der Untersuchungs- und Rügepflicht nach § 377 HGB*, Frankfurt am Main, Bern, New York: Peter Lang 1985

J.C. Reitz, 'Against notice: A Proposal to Restrict the Notice of Claims Rule in U.C.C. 2-607 (3)(a)', *73 Cornell Law Review* 543 1987-1988

J.C. Reitz, 'A History of Cutoff Rules as a Form of *Caveat Emptor*: Part I – The 1980 U.N. Convention on the International Sale of Goods', *American Journal of Comparative Law* 1988, Vol.36/3, p. 437–472

J.C. Reitz, 'A History of Cutoff Rules as a Form of *Caveat Emptor*: Part II – From Roman Law to the Modern Civil and Common Law', *The American Journal of Comparative Law* 1989, Vol. 37/2, p. 247–299

C.H. van Rhee, 'Recenties', *Pro Memorie: Bijdragen tot de rechtsgeschiedenis der Nederlanden*, 1999/1

Ribbius en Nauta, 'Preadviezen voor de NJV' in *Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging*, 's Gravenhage: Belinfante 1926-II

Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 mei 1999 betreffende bepaalde aspecten van de verkoop van en de garanties voor consumptiegoederen, PB L 171 van 7.7.1999

Richtlijn (EU) 2019/770 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2019 betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud en digitale diensten, *PbEU* 2019, L 136 / 1-36

Richtlijn (EU) 2019/771 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2019 betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de verkoop van goederen, tot wijziging van Verordening (EU) 2017/2394 en Richtlijn 2009/22/EG, en tot intrekking van Richtlijn 1999/44/EG, *PbEU* 2019, L 136/28-50

G.J. Rijken, *Redelijkheid en billijkheid* (Mon. Nieuw BW A5), Deventer: Kluwer, 1994

A.J. Rijsterborgh en Z.D. Veldhoen, 'De onwenselijkheid van de toepassing van de klachtplicht uit art. 6:89 BW op vorderingen ex art. 2:9 BW: een dogmatisch en praktisch perspectief', *MvV* 2015/4

J.G.J. Rinkes, 'Noot bij Hof Amsterdam, 1 februari 2001, rolnr. 175/2000', *Tijdschrift voor Consumentenrecht & Handelspraktijken* 2003/3

M.M. van Rossum, 'De samenloop van de acties uit verborgen gebreken, wanprestatie en dwaling bij koop van een bepaalde zaak naar geldend recht', in: E.H. Hondius, C.C. van Dam (red.), *Het Nieuw BW in Perspectief*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1990

M.M. van Rossum, 'Acties van de koper bij de niet-nakoming van koopovereenkomsten, mede vanuit een Europeesrechtelijk perspectief', in: W.H. van Boom e.a. (red.), *Koop! BW-krant jaarboek 14*, Deventer: Gouda Quint 1998

M.M. van Rossum, 'Hoge Raad houdt meer rekening met belangen koper bij onderzoeksplicht en klachtplicht', *NJB* 2011/25, nr.1259

W.H. Roth in: Koller/Kindler/Roth/Drüen, *Handelsgesetzbuch*, München: Verlag C.H. Beck 2019

M. Schaeffer, *Der Handelskauf nach der Schuldrechtsreform*, Frankfurt am Main: Peter Lang 2007

A.C. van Schaick, 'De stelplicht met betrekking tot de tekortkoming en de toerekenbaarheid daarvan', *NTBR* 2009/27

M.Y. Schaub, 'Nieuwe regels voor de consumentenkoop en overeenkomsten met betrekking tot digitale inhoud', *NtEr* 2019/9-10

H.N. Schelhaas, 'klagen over bedrog!', *NTBR* 2013/6

H. Schelhaas en A. Schreuder, 'Weeffouten bij consumentenkoop', in: F. van de Pol e.a. (red.), *Vijftig weeffouten in het BW*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2017

H.N. Schelhaas, 'List en bedrog bij de verjaringstermijn en de klachtplicht uit artikel 7:23 BW', *AA* 2018/6

P. van Schilfgaarde, 'Over de verhouding tussen de goede trouw van het handelen en de goede trouw van het niet weten', in: *Goed & Trouw (Van der Grintenbundel)*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink, 1984

P. Schlechtriem, 'International Einheitliches Kaufrecht und neues Schuldrecht', in: B. Dauner-Lieb/H. Konzen/K. Schmidt (Hrsg), *Das neue Schuldrecht in der Praxis*, Köln: Carl Heymanns Verlag 2003

Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Oxford: University Press 2016

P. Schlechtriem in: Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, 2e druk, Oxford: Oxford University Press 2005

K. Schmidt, *Handelsrecht*, Köln: C. Heymanns Verlag, 2014

P. Scholten, 'Onvoldoende levering en verborgen gebreken', *Overdr. uit: Weekblad voor privaatrecht, notarisambt en registratie*; 9, 16, 23 en 30 mei 1908, nos. 2002, 2003, 2004 en 2005 (ca. 1908)

P. Scholten in: *Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging*, 's Gravenhage: F.J. Belinfante 1926

H.C.F. Schoordijk, *Het algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht naar het Nieuw Burgerlijk Wetboek*, Deventer: Kluwer 1979

H.C.F. Schoordijk, *Rechtsverwerking*, Deventer: Kluwer 1991

E.J.H. Schrage, 'Rechtsverwerking en gerechtvaardigd vertrouwen', *VrA* 2006/2

Schubert/Schmiedel/Krampe, *Quellen zum Handelsgesetzbuch von 1897*, Bd I: Gesetze und Entwürfe, Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann 1988

Schubert/Schmiedel/Krampe, *Quellen zum Handelsgesetzbuch von 1897*, Bd II/2B: Denkschriften, Beratungen, Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann 1988

E. Schwark, 'Auswirkungen einer Verletzung der Rügeobliegenheit des § 377 HGB auf deliktsrechtliche Ansprüche', *JZ* 8/1990

I. Schwenzer, 'The Noble Month (Articles 39, 39 CISG) – The Story Behind the Scenery', *European Journal of Law Reform* VII 3/4 2005

I. Schwenzer, 'The CISG Advisory Council', *NTHR* 2012-2

I. Schwenzer, 'Divergent Interpretations: Reasons and Solutions, in: L.A. DiMatteo (ed.), *International Sales Law. A Global Challenge*, New York: Cambridge University Press 2014

I. Schwenzer (ed.), *The CISG Advisory Council Opinions*, Den Haag: Eleven International Publishing 2017

Secretariat Commentary on article 36 of the 1978 Draft (draft counterpart of CISG article 38), onder 2. Te raadplegen via: <https://iicl.law.pace.edu/cisg/page/article-38-secretariat-commentary-closest-counterpart-official-commentary>

J.L. Smeehuijzen, *De bevrijdende verjaring* (diss.), Deventer: Kluwer 2008

J.L. Smeehuizen, 'Hoe het verjaringsrecht door de klachtplicht wordt opgegeten – en waarom dat erg is', *WPNR* 2013/6988

J.L. Smeehuijzen, *Over de gespannen verhouding tussen klachtplicht en verjaring*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2014

J.M. Smits, *Dwaling en niet-nakoming bij overeenkomsten: parallellen en verschillen*, Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1999

J.M. Smits, 'De herziening van het Duitse verbintenissenrecht: een overzicht en een vergelijking', *NTBR* 2002/8

J.M. Smits, 'De richtlijn consumentenkoop en het Nederlandse recht', in: J.M. Smits (red.), *De richtlijn consumentenkoop in perspectief*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003

H.J. Snijders, C.J.M. Klaassen, G.J. Meijer, *Nederlands burgerlijk procesrecht*, Deventer: Kluwer 2011

A.C. Steenbeek, 'Enige opmerkingen over art. 7.1.3.5 Nieuw BW: de klachtplicht van de koper ter zake van het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst', *Kwartaalbericht Nieuw BW* 1988/4

S. Tamboer, 'De klachtplicht van de koper in het Nederlandse kooprecht', *TvC* 2008/6

R.P.J.L. Tjittes, 'Is nadeel vereist bij rechtsverwerking?', *Kwartaalbericht Nieuw BW* 1991/4

R.P.J.L. Tjittes, *De hoedanigheid van contractspartijen*, (diss.) Deventer: Kluwer 1994

R.P.J.L. Tjittes, 'De klacht- en onderzoeksplicht bij ondeugdelijke prestaties', *RM Themis* 2007/1

R.P.J.L. Tjittes, 'Naar een uniforme klachtplicht bij consumentencontracten', *Contracteren Special Willem Grosheide*, 2011/5

R.P.J.L. Tjittes en J. Kampman, 'De klachtplicht onttroond – enige beschouwingen naar aanleiding van HR 8 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY4600 (Van de Steeg/Rabobank)', *Contracteren* 2013/3

R.P.J.L. Tjittes, *Commercieel Contractenrecht*, Den Haag: Boom Juridisch 2018

R.P.J.L. Tjittes & H. Boom, *Rechtsverwerking en klachtplichten (Mon. BW nr. A6b)*, Deventer: Wolters Kluwer 2020.

Toelichting voorontwerp consumentenkoop, MvT, Tweede Kamer zitting 1981, 16979, no. 3

N.W.A. Tollenaar, 'Beschouwingen over artikelen 6:89 en 7:23 BW in het bijzonder bij aandelenkoop', *NTBR* 2005/9

S. Troiano, 'The CISG's Impact on EU Legislation', in: F. Ferrari (Ed), *The CISG and its Impact on National Legal Systems*, Munich: Sellier 2008

J.J. Valk, 'Het toepassingsbereik van de klachtplicht', *MvO* 2020/2

W.L. Valk, 'Recht en billijkheid. De zin en de legitimiteit van het voorlopige rechtsoordeel', in: *Als een goed huisvader, opstellen aangeboden aan J.H. Nieuwenhuis*, Deventer: Kluwer 1992

W.L. Valk, 'Redelijkheid en billijkheid in het nieuwe Burgerlijk Wetboek', in: S.D. Borsboom, *Erudita Ignorantia*, Arnhem: Gouda Quint BV 1992

W.L. Valk, 'Duits vermogensrecht', in: H.J. Snijders e.a., *Toegang tot buitenlands vermogensrecht*, Arnhem: Gouda Quint, 1996

W.L. Valk, 'Klachtplicht en bewijslast', *NTBR* 2008/2

W.L. Valk, 'Hoe nu verder met de klachtplicht?', *NTBR* 2014/2

A.A. van Velten, *Koop van onroerende zaken* (Mon. Nieuw BW nr. B65c), Deventer: Kluwer 2005

J.J. Verhoeven, 'Het gelijk der curulische aedilen', *Groninger opmerkingen en mededelingen* XXIII/2006

J.J. Verhoeven, 'Verborgene gebreken bij koop', *Ars Aequi* 39 (1990) 9

J.J. Verhoeven, 'De koper bedrogen. Over oude rechtsvragen en wijsheden die voorbijgaan', *NTBR* 2010/5

A.J. Verstegen, 'Ondeugdelijke levering bij den soortkoop', *Rechtsgeleerd Magazijn* (42) 1923

E.F. Verstraaten, 'De garantierichtlijn geïmplementeerd', *Bedrijfsjuridische berichten* 2003/15

F.J. de Vries, 'Binnen bekwame tijd', in: *Termijnen, BW-krant jaarboek 20, 2004*

T.H.M. van Wechem, M.H. Wissink, 'Tijdig handelen bij non-conformiteit', *Contracteren* 2006/2

Weens Koopverdrag: Verdrag der Verenigde Naties inzake internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, gesloten te Wenen op 11 april 1980, Trb. 1981, 184 (Nederlandse vertaling: Trb. 1986, 61)

B. Wessels, 'Termijnaanduidingen in het Nieuw BW', *Kwartaalbericht Nieuw BW* 1987/2

B. Wessels, *Koop: algemeen (Monografieën BW nr. B65a)*, Deventer: Wolters Kluwer 2015

H.P. Westermann, 'Das neue Kaufrecht einschließlich des Verbrauchsgüterkaufs', *Juristen Zeitung* 10/2001

H.P. Westermann, 'Das neue Kaufrecht', *Neue Juristische Wochenschrift* 2002, Heft 4

H.W. Wiersma, 'Het bevrijdend verweer', *Actualiteiten Burgerlijk Procesrecht* 08/1

M.H. Wissink, *Richtlijnconforme interpretatie van Burgerlijk recht*, Deventer: Kluwer 2001

C.J. van Zeben, *Parlementaire Geschiedenis van het Nieuwe Burgerlijk Wetboek. Boek 6 Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht*, Deventer: Kluwer 1981

C.J. van Zeben en J.W. du Pon, *Parlementaire Geschiedenis van het Nieuwe Burgerlijk Wetboek. Invoering boeken 3, 5 en 6. Boek 3 Vermogensrecht in het algemeen*, Deventer: Kluwer 1990

C.J. van Zeben, *Parlementaire Geschiedenis van het Nieuwe Burgerlijk Wetboek. Invoering boeken 3, 5 en 6. Boek 7 Bijzondere overeenkomsten Titels 1, 7, 9, 14*, Deventer: Kluwer 1991

B. Zeller, 'The Observance of Good Faith in International Trade', in: A. Janssen, O. Meyer (Eds.), *CISG Methodology*, Munich: Sellier. European Law Publishers 2009

B. van Zelst, *The politics of European sales law : a legal-political inquiry into the drafting of the Uniform Commercial Code, the Vienna Sales Convention, the Dutch Civil Code and the European Consumer Sales Directive in the context of the Europeanization of contract law*, Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2008

J. Zeijlemaker, *Handelskoop*, Zwolle: Tjeenk Willink 1939

F. Zoll, 'The Impact of the Vienna Convention on the International Sale of Goods on Polish Law, With Some References to Other Central and Eastern European Countries', *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* 2007/71

K. Zweigert & H. Kötz, *An introduction to comparative law*, Oxford: Clarendon Press 1998

RECHTSPRAAK

Hof van Justitie van de Europese Unie

HvJ EU 4 juni 2015, C-497/13, ECLI:EU:C:2015:357 (*Froukje Faber/Autobedrijf Hazet Ochten BV*).

Verenigde Staten van Amerika

U.S. District Court, Northern District of Illinois 21 mei 2004, 01 C 4447 (*Varkensvlees*).

België

Hof van Beroep Antwerpen 27 juni 2001, 1997/AR/1554 (*Tegels*).
Rechtbank van Koophandel Hasselt 6 januari 2004, AR/02/04011 (*Poloshirts*).

Denemarken

Vestre Landsret 10 november 1999, B-29-1998 (*Kerstbomen*).
Danish Maritime and Commercial Court 31 januari 2002, H-0126-98 (*Makreel*).

Duitsland

Bundesgerichtshof

Bundesgerichtshof 13 november 1956, 1956, 1166.
Bundesgerichtshof november 1969, 1970, 9
Bundesgerichtshof 28 april 1976, BGHZ 66, 208ff, NJW 1976, 1353 (*Positive Forderungsverletzung des Verkäufers und rügelose Annahme der gelieferten fehlerhaften Ware*) (*Batteriefall*).
Bundesgerichtshof 16 maart 1977, NJW 1977, 1150 (*Mängelrüge erst nach Beginn der Serienproduktion*) (*verborgen gebrek bij kralenmachine*).
Bundesgerichtshof 29 november 1972, BGHZ 60, 5, 6.
Bundesgerichtshof 8 november 1979, NJW 1980, 782, 784, III Zr 115/78.
Bundesgerichtshof 30 mei 1984, BHGZ 91, 293, NJW 1984, 1964 (*Voller Kaufpreis bei Verlust des Rückrechts wegen Minderlieferung*).
Bundesgerichtshof 30 januari 1985, NJW 1985, 1333, VIII ZR 238/83 (*Celle*).
Bundesgerichtshof 27 maart 1985, NJW 1985, 2417 (*Unverzügliche Rückpflicht auch bei Sachdarlehen unter Kaufleuten*) (*Braziliaans geconcentreerd sinaasappelsap*).
Bundesgerichtshof 25 september 1985, NJW 1986, 316 - VIII ZR 175/84 (*Vom Verkäufer einkalkuliertes Rückversäumnis durch Käufer*)
Bundesgerichtshof 7 juli 1986, NJW-RR 1986, 416.

Bundesgerichtshof 13 mei 1987, BGHZ 101, 49, NJW 1987, 2235 (*Beweislast des Käufers für Zugang der empfangsbedürftigen Mängelanzeige*).

Bundesgerichtshof 16 september 1987, BGHZ 101, 337, 345, NJW 1988, 52 (*Deliktischer Anspruch des Käufers einer mangelhaften Sache trotz Rügeversäumnis*) (*Weinflaschenkorken*).

Bundesgerichtshof 24 januari 1990, BGHZ 110, 130, NJW 1990, 1290 (*Rügeobliegenheit bei Handelskauf und Leasingvertrag*).

Bundesgerichtshof 18 September 1992, NJW 1993, 347.

Bundesgerichtshof 8 maart 1995, VIII ZR 159/9.

Bundesgerichtshof 14 mei 1996, X ZR 75/94, NJW 1996, 2228 (*Anforderungen an die handelsrechtliche Mängelanzeige*).

Bundesgerichtshof 17 december 1997, NJW-RR 1998, 680 (*Keine Wandelung bei erfolgreicher Nachbesserung und Anzeige fehlgeschlagener Nachbesserung*) (*Horizontaalboor*).

Bundesgerichtshof 3 november 1999, VIII ZR 287/98 (*Papiermachine voor hygiënische doekjes*).

Bundesgerichtshof 31 oktober 2001, VIII ZR 60/01.

Bundesgerichtshof 9 januari 2002, VIII ZR 304/00 (*Melkpoeder*).

Bundesgerichtshof 30 juni 2004, VIII ZR 321/03 (*Paprika's*).

Bundesgerichtshof 11 januari 2006, VIII ZR 268/04 (*Auto*).

Bundesgerichtshof 26 september 2012, VIII ZR 100/11 (*Aardappelbescheidingsklei*).

Bundesgerichtshof 24 februari 2016, VIII ZR 38/15, NJW 2016, 2645, Rn. 21b (*Spanwals*).

Bundesgerichtshof 26 april 2017 – VIII ZR 233/15, NJW 2017, 3292 (*Rechtsmängel bei vereinbartem Gewährleistungsausschluss*).

Bundesgerichtshof 6 december 2017, ECLI:DE:BGH:2017:061217UVIII ZR 246.16.0.

Oberlandesgericht

Oberlandesgericht Düsseldorf 8 januari 1993, 17 U 82/92.

Oberlandesgericht Saarbrücken 13 januari 1993, 1 U 69/92 (*Deuren*).

Oberlandesgericht Köln 21 maart 1996, 22 U 4/96.

Oberlandesgericht Koblenz 31 januari 1997, 2 U 31/96.

Oberlandesgericht Karlsruhe 25 juni 1997, 1 U 280/96.

Oberlandesgericht Köln 21 augustus 1997, 18 U 121/96.

Oberlandesgericht Saarbrücken 3 juni 1998, 1 u 703/97-143.

Oberlandesgericht Koblenz 11 september 1998, 2 U 580/96.

Oberlandesgericht Naumburg 27 april 1999, 9 U 146/98 (*Auto*).

Oberlandesgericht Köln 13 november 2000, 16 U 45/00.

Oberlandesgericht Oldenburg 5 december 2000, 12 U 40/00.

Oberlandesgericht Schleswig 22 augustus 2002, 11 U 40/01.
 Oberlandesgericht Rostock 25 september 2002, 6 U 126/00 (*Bevroren voedsel*).
 Oberlandesgericht Düsseldorf 23 januari 2004, 17 U 110/02.
 Oberlandesgericht Köln 31 augustus 2006, 16 U 20/06.
 Oberster Gerichtshof 30 november 2006, 6 Ob 257/06x.
 Oberlandesgericht Koblenz 14 december 2006, 2 U 923/06.
 Oberlandesgericht Köln 12 januari 2007, 19 U 11/07 (*Kartonnen verpakkingen*).
 Oberlandesgericht Dresden 8 november 2007, 9 U 67/07.
 Oberlandesgericht Hamburg 25 januari 2008 12 U 39/00 (*Inventaris café*).
 Oberlandesgericht Celle 24 juli 2009, 13 W 48/09.
 Oberlandesgericht Hamburg 15 juli 2010, 13 U 54/10 (*Medische hulpmiddelen*).
 Oberlandesgericht Koblenz 3 juni 2013, 2 U 50/12 (*Softijs*).
 Oberlandesgericht München 10 januari 2017, 7 U 2525/16.

Landgericht

Landgericht München 3 juli 1989, 17 HKO 3726/89.
 Landgericht Stuttgart 31 augustus 1989, 3 KfH O 97/89 (*Schoenen*).
 Landgericht München 20 maart 1995 10 HKO 23750/94 (*Bevroren bacon*).
 Landgericht Landshut 5 april 1995, 54 O 644/94 (*Sportkleding*).
 Landgericht Ellwangen 21 augustus 1995 1 KfH O 32/95 (*Paprika's*).
 Landgericht Trier 12 oktober 1995, NJW-RR 1996, 564.
 Landgericht Stuttgart, 30 november 1995,
<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951130g1.html>.
 Landgericht Marburg 12 december 1995, VIII ZR 60/01 (*Tractor*).
 Landgericht Bochum 24 januari 1996, 13 O 142/95 (*Truffels*).
 Landgericht Kassel 15 februari 1996, 11 O 4185/95 (*Marmer*).
 Landgericht Saarbrücken 26 maart 1996, 7 IV 75/95.
 Landgericht Paderborn 25 juni 1996, 7 O 147/94 (*PVC*).
 Landgericht Erfurt 29 juli 1998, 3 HKO 43/98.
 Landgericht Köln 30 november 1999, 89 O 20/99.
 Landgericht München 27 februari 2002, 5 HKO 3936/00.
 Landgericht Berlin 21 maart 2003, IHR 5/2003 (*Kleding*).
 Landgericht Bielefeld 15 augustus 2003, 15 O 5/03 (*Ombindmachine*).
 Landgerichte Saarbrücken 1 juni 2004, 8 O 118/02 (pallets).
 Landgericht Aschaffenburg 20 april 2006, 8 O 118/02 (*Katoen*).
 Landgericht Bamberg 23 oktober 2006, 2 O 51/02 (*Planten*).
 Landgericht Stuttgart 15 oktober 2009, 39 O 31/09 KfH.
 Landgericht Kleve 15 november 2017, 1 O 99/16.

Amtsgericht

Amtsgericht Geldern 17 augustus 2011, 4 C 27/09 (*Mais*).

Frankrijk

Cour de Cassation

Cour de Cassation 27 november 2012, 11-14588 m.nt. Witz/Köhler (*Kookplaten*).

Cour de Cassation 26 maart 2013, 11-26971 (*Machine om trappen te fabriceren*).

Court d'appel

Court d'appel Lyon, 18 oktober 2012, 11/01896 (*Kerstbomen*).

Nederland

Hoge Raad der Nederlanden

HR 27 juni 1941, ECLI:NL:HR:1941:24, NJ 1941/781 m.nt. E.M. Meijers (*Versche koe*).

HR 16 mei 1952, ECLI:NL:HR:1952:300, NJ 1953/459, m.nt. Ph.A.N. Houwing (*Sigarettenautomaten*).

HR 14 november 1952, ECLI:NL:HR:1952:173, NJ 1953/153 (*Maaskant/De Oude*).

HR 3 mei 1963, ECLI:NL:HR:1963:62, NJ 1964/486 (*N.V. Oxyde Maatschappij/Internationale Grondstoffen Onderneming N.V.*).

HR 19 mei 1967, ECLI:NL:HR:1967:AC4745, NJ 1967/26 (*Saladin/HBU*).

HR 5 april 1968, ECLI:NL:HR:1968:AB6996, NJ 1968/251 (*Pekingeeden*).

HR 3 april 1970, ECLI:NL:HR:1970:AB6751, NJ 1970/252, m.nt. G.J. Scholten (*Drankautomaten*).

HR 29 januari 1971, ECLI:NL:PHR:1971:AC5082, NJ 1971/221, m.nt. G.J. Scholten. (*Olde Wolbers Electrotechniek*).

HR 20 februari 1976, ECLI:NL:HR:1976:AC5695, NJ 1976/486 (*Pseudovogelpest*).

HR 15 november 1985, ECLI:NL:HR:1985:AC4399, NJ 1986/213, m. nt. W.C.L. van der Grinten (*Stavenuiter/Oosterbaan*).

HR 21 december 1990, ECLI:NL:HR:1990:ZC0088, NJ 1991/251 (*Van Geest/Nederlof*).

HR 7 juni 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC0271, NJ 1991/708 (*Bankmanager*).

HR 19 februari 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC0870, NJ 1994/290 (*Gemeente Groningen/Excelsior Timmerfabriek*).

HR 9 januari 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZC2540, NJ 1998/363 (*Apeldoorn/Duisterhof (Kinderdagverblijf Snoopy)*).

HR 20 februari 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZC2586, NJ 1998/480 (*Bronnenberg v. Belvédère*).

HR 11 mei 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB1565, NJ 2001/410 (*Luttikhuis c.s./Ridgefield c.s.*).

HR 1 februari 2002, ECLI:NL:PHR:2002:AD5811, NJ 2002/195 (*Caudasyndroom*).

HR 8 februari 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD7381, NJ 2002/284 (*Poelstra/Bettman Transport & Expeditie B.V.*).

HR 15 maart 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD8187, JOL 2002/176 (*gebreken aan open haard*).

HR 21 juni 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE1529, NJ 2002/540 (*Van Est/Kimberly-Clark*).

HR 24 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF0694, NJ 2003/300 (*BASF Drukinkt B.V./Rensink*).

HR 11 juli 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF7419, NJ 2005/103 (*Van Zuylen/Rabo Schaijk-Reek*).

HR 26 november 2004, ECLI:NL:HR:2004:AR1739, NJ 2006/115 (*Bosman/G*).

HR 17 december 2004, ECLI:NL:HR:2004:AR4151 NJ 2005/271 (*Ampitil BV/Weggelaar*).

HR 4 februari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR6187 (*Isocab France S.A./Indus Projektbouw B.V.*).

HR 25 februari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR5383, RvdW 2014/200 (*Fabels/Meenderink*).

HR 20 januari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU4122, NJ 2006/80, m.nt. F.F. Langemeijer (*Robinson/Molenaar*).

HR 24 maart 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU7492, NJ 2007/377 (*Geldermalsen/Plameco*).

HR 21 april 2006, ECLI:NL:HR:2006:AW2582, NJ 2006/272 (*Inno/Sluis*).

HR 23 maart 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ3531, NJ 2007/176 (*Brocecef/FGC*).

HR 29 juni 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ4850, NJ 2008/605 (*Amsing/Dijkstra-Post*).

HR 29 juni 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ7617, NJ 2008/606 (*Pouw/Visser*).

HR 13 juli 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA3520, NJ 2007/408 (*WRA/Oldenhoeck*).

HR 23 november 2007, ECLI:NL:HR:2007:BB3733, NJ 2008/552 (*Ploum/Smeets en Geelen Tankstations I*).

HR 11 juni 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL8297, NJ 2010/331 (*Kortenhorst/Van Lanschot*).

HR 8 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM9615, NJ 2010/545 (*Tan/Forward*).

HR 19 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN7084, RvdW 2010/1373 (*De Nieuwe Dam BV/VVE c.s.*).

HR 25 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP8991, NJ 2013/5 (*Ploum/Smeets en Geelen Tankstations II*).

HR 15 april 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP0630, NJ 2013/139 (*Bloemert/Horenberg*).

HR 8 juli 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ5068, NJ 2013/256, m. nt. Jac. Hijma (*Holle Bolle Gijs, IJsseloevers/De Jong*).

HR 2 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ3876, *NJ* 2012/75, m. Nt. P. Van Schilfgaarde (*Dierenartspraktijk P.F. van den Eijnde e.a./Fuchs e.a.*).

HR 23 december 2011, ECLI:NL:HR:2011:BU5734, *RvdW* 2012/39 (*ZLM/LMB*).

HR 27 april 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV130, *NJ* 2012/293 (*De Beeldbrigade/Hulskamp*).

HR 8 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BX7846, *NJ* 2014/495 (*Van Lanschot/Grove c.s.*).

HR 8 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BX7195, *NJ* 2014/496 (*Kramer/Van Lanschot*).

HR 8 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY4600, *NJ* 2014/497 (*Van der Steeg/Rabobank*).

HR 12 juli 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA3724, *RvdW* 2013/896 (*Haras de Hus/ING bank*)(*dressuurpaard*).

HR 9 mei 2014, ECLI:NL:HR:2014:1077, *NJ* 2014/ 275 (Fortis/Botersloot).

HR 12 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3593, *NJ* 2017/163 (*Far Trading B.V./Edco Eindhoven B.V.*).

HR 26 februari 2016, ECLI:NL:HR:2016:337 (*Palingkwekerij*).

HR 31 maart 2017, ECLI:NL:HR:2017:552, *NJ* 2017/165 (*De Mispelhoef/Staat*).

HR 7 juli 2017, ECLI:NL:HR:2017:1270, *NJ* 2017/344 (*Nanada/Golden Earring*).

HR 17 november 2017, ECLI:NL:HR:2017:2902, *NJ* 2017/438 (*MBS/Prowi*).

HR 24 mei 2018, ECLI:NL:HR:2018:677, *NJ* 2018/239, (*TMG/Staat*).

HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1176, *NJ* 2020/7, m. nt. J.L. Smeehuijzen (*NVM-meetinstructie I*).

HR 7 september 2018, ECLI:NL:HR:2018:1435, *NJ* 2018/378 (*WEA Randstad Accountants & Adviseurs BV/X*).

HR 15 februari 2019, ECLI:NL:HR:2019:228, *NJ* 2019/92 (*Slecht lopend dressuurpaard*).

HR 18 oktober 2019, ECLI:NL:HR:2019:1606, *RvdW* 2019/1076 (*Verkoop diepgevroren runderzenen*).

HR 9 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1603, *RvdW* 2020/1078 (*Ondeugdelijk belastingadvies*).

Gerechtshof

Hof Zuid-Holland, 21 februari 1870, W.3212.

Hof 's Gravenhage, 27 januari 1913, ECLI:NL:GHSGR:1913:18, *NJ* 1913 p. 480.

Hof Amsterdam 6 oktober 1920, ECLI:NL:GHAMS:1920:46, *NJ* 1921, p. 256 (*Luchsinger/Rosen*).

Hof Amsterdam 22 april 1955, ECLI:NL:GHAMS:1955:13, *NJ* 1955/624.

Hof 's-Hertogenbosch, 23 augustus 2001, ECLI:NL:GHSHE:2001:AD3875 (*Niet-nakoming van de overeengekomen levertijden*).

Hof 's Hertogenbosch, 18 november 2003, ECLI:NL:GHSHE:2003:AP3588, *NJ* 2004/335 (*Manders/Driessen*).

Hof 's Hertogenbosch 16 maart 2004, ECLI:NL:GHSHE:2004:AQ8954, *NJF* 2004/493.

Hof Leeuwarden 23 maart 2004, ECLI:NL:GHLEE:2004:AO6256 (*Asbest in kelderplaat*).

Hof Arnhem 2 november 2004, ECLI:NL:GHARN:2004:AY4934, *NJ* 2006/387 (*Van Schaik/Van Capelleveen c.s.*).

Hof 's Hertogenbosch 6 december 2005, ECLI:NL:GHSHE:2005:AY2639, *NJF* 2006/271 (*Dommers/Manten*).

Hof Arnhem 18 juli 2006, ECLI:NL:GHARN:2006:AY5784.

Hof Amsterdam 2 november 2006, ECLI:NL:GHAMS:2006:AZ7714 (*Trap c.s./Van der Meijden*).

Hof 's Hertogenbosch 25 april 2007, ECLI:NL:GHSGR:2007:BA7719, *NJF* 2007, 288.

Hof Leeuwarden 9 januari 2008, ECLI:NL:GHLEE:2008:BC1857 (*Verplichting om niet te verhuren*).

Hof 's Gravenhage 28 augustus 2008, *NJF* 2008/509.

Hof 's Hertogenbosch 24 november 2009, ECLI:NL:GHSHE:2009:BQ4235, *NJ* 2012/17 (*Wijts c.s./Liermann*).

Hof Arnhem 19 januari 2010, ECLI:NL:GHARN:2009:BL0932 (*Frutas Caminito Sociedad Cooperativa Valenciana/Groente-En Fruithandel Heemskerk B.V.*).

Hof Arnhem 9 maart 2010, ECLI:NL:GHARN:2010:BL7399 (*Pastificio Della Mamma S.A.*).

Hof 's Gravenhage 16 maart 2010, ECLI:NL:GHSGR:2010:BL7627, *NJF* 2010/170.

Hof Arnhem 26 juli 2011, ECLI:NL:GHARN:2011:BR3114, *NJF* 2011/411.

Hof Amsterdam 10 april 2012, ECLI:NL:GHAMS:2012:BX4332 (*Verplichting om niet te saneren*).

Hof 's Gravenhage, 5 juni 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BW9872 (*Van Kleef Roses B.V./G.*).

Hof 's Gravenhage 21 mei 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:CA3856 (*Gebrekkig leer*).

Hof 's Hertogenbosch 12 november 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:5410 (*X Beheer B.V./V8 Supercars B.V.*).

Hof 's Gravenhage 16 september 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:2942 (*Palingwekerij*).

Hof Arnhem-Leeuwarden 31 maart 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:2334 (*X/Druvar Vastgoed B.V.*).

Hof 's Hertogenbosch 26 mei 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:1857 (*Gebreken aan de serre*).

Hof 's Hertogenbosch 22 september 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:3666 (*Handreinigingsgel*).

Hof Arnhem-Leeuwarden 6 oktober 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:7448 (*Kliniek B.V./X – op maat gemaakte haarwerken*).

Hof 's Hertogenbosch 23 februari 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:649, *NJF* 2016/184 (*X/Monumentenbeheer*).

Hof Arnhem-Leeuwarden 31 januari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:698.

Hof Arnhem-Leeuwarden 3 april 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:3122 (*Verkoop diepgevroren runderzenen*).

Rechtbank

Rechtbank Amersfoort 7 juni 1865, W.2724.

Rechtbank Rotterdam 10 april 1911, *NJ* 1913, p. 488.

Rechtbank Rotterdam 29 oktober 1913, ECLI:NL:RBROT:1913:50, *NJ* 1914/2, p. 1184 (*Handelsvennootschap onder de firma J. en W. Staart, kooplieden in netten en touwen/J. Goudappel Jz., reeder*).

Rechtbank Roermond 19 december 1991, *NIPR* 1992, nr. 394 (*Fallini Stefano/Foodik; verkoop van diepgevroren mozzarella*).

Rechtbank Zwolle 5 maart 1997, *NIPR* 1997, nr. 230 (*Cooperative Maritime Etaploise/Bos Fishproducts*).

Rechtbank Roermond 15 augustus 2002, ECLI:NL:RBROE:2002:AE6667, *TvC* 2003/3, p. 228-230, m.nt. J.G.J. Rinkes.

Rechtbank Arnhem 19 februari 2003, ECLI:NL:RBARN:2003:AF4955, *TvC* 2003/3 (*X/Poppeliers Muziekwarenhuis B.V.*).

Rechtbank Maastricht 10 september 2003, ECLI:NL:RBMAA:AK3531 (*Gebreken aan boerderij*).

Rechtbank Rotterdam 26 mei 2004, ECLI:NL:RBROT:2004:AR6864, *Prg.* 2004/6293 (*Omgekatte auto*).

Rechtbank Zutphen 13 september 2006, ECLI:NL:RBZUT:2006:AZ0739 (*Akkerman c.s./Frederiks c.s.; oppervlakte perceel kleiner bij levering dan bij bezichtiging*).

Rechtbank 27 februari 2008, ECLI:NL:RBZUT:2008:BD6617 (*Frutas Caminito Sociedad Cooperativa Valenciana/Groente- en Fruithandel Heemskerk BV*).

Rechtbank Rotterdam 9 juli 2008, ECLI:NL:RBROT:2008:BD9536 (*ODS B.V./X*).

Rechtbank Arnhem 12 november 2008, ECLI:NL:RBARN:2008:BH0153, *NJ* 2009/23 (*X/L Vastgoed B.V.*).

Rechtbank Breda 16 januari 2009, ECLI:NL:RBBRE:2009:BH1776 (*X/Ed Fruit & Vegetables BV*).

Rechtbank Arnhem 10 juni 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:BJ4349 (*X/Koi Paleis Arnhem B.V.*).

Rechtbank's-Gravenhage 8 juli 2009, ECLI:NL:RBSGR:2009:BJ3228 (*Fruitpartner B.V./Helper Overseas Fruit Distributor SA*).

Rechtbank Arnhem 10 november 2010, ECLI:NL:RBARN:2010:BO4047 (*Gebrekkige houten vloer*).

Rechtbank Amsterdam 20 april 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:BQ2972 (*Waterbuizen*).

Rechtbank 's Hertogenbosch 7 september 2011, ECLI:NL:RBSHE:2011:BR6948 (*Verkoop motoronderdelen*).

Rechtbank 's Hertogenbosch 22 augustus 2012, ECLI:NL:RBSHE:2012:BX5007 (*Procavi/Kappersfoods*).

Rechtbank's Hertogenbosch 1 november 2012, ECLI:NL:RBSHE:2012:BY2317 (*Kniklaadschop*).

Rechtbank Amsterdam 14 november 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY7237 (*Vernis*).

Rechtbank Noord-Nederland 5 juni 2013, ECLI:NL:RBNNE:2013:CA2192.

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 30 september 2015, ECLI:NL:RBZWB:2015:8696 (*Argentinian Fresh Fruits & Goods S.R.L./Wilko Fruit B.V.*).

Rechtbank 's Gravenhage 3 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:921 (*X/Bakkersland*).

Rechtbank Overijssel 23 maart 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:1140 (*FIT/X*).

Rechtbank Midden-Nederland 25 mei 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:2771.

Rechtbank Noord-Nederland 19 april 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:1498 (*Injectienaalden*).

Rechtbank Oost-Brabant 28 februari 2018, ECLI:NL:RBOBR:2018:881 (*Genson B.V./S&A Produce Limited*).

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 25 april 2018, ECLI:NL:RBZWB:2018:2664 (*Schending non-concurrentiebeding*).

Rechtbank Noord-Holland 2 mei 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:4286 (*Visser/Werner*).

Hongarije

Judicial Board of Szeged 5 december 2008, Gf.I.30.379.2008/4szám.

International Court of Arbitration

International Court of Arbitration 1 januari 1993, 6653/1993.

International Court of Arbitration juni 1999, 9187.

Israël

Supreme Court Israël 17 maart 2009, CA 7833/06; CA 8125/06; CA 8495/06 (*Pamesa Ceramica v. Yisrael Mendelson Ltd*).

Italië

Tribunale di Vigevano 12 juli 2000, 405 (*Schoenzolen*).

Tribunale Rimini 26 november 2002, 608 (*Porseleinen servies*).

Oostenrijk

Gerichtshof

Oberster Gerichtshof 30 juni 1998, 1 Ob 273/97x (*Ananassen*).

Oberster Gerichtshof 27 augustus 1999, 1 Ob 223/99x.

Oberster Gerichtshof 21 maart 2000, 10 Ob 344/99g.

Oberster Gerichtshof 14 januari 2002, 7 Ob 301/01t (*Cooling system case*).

Oberster Gerichtshof 24 mei 2005, 4 Ob 80/05a (*Slijpmachine*).

Oberster Gerichtshof 19 december 2007, 9 Ob 75/07f (*Verkoop van gelaagd gras*).

Oberster Gerichtshof 31 augustus 2010, 4 Ob 98/10f (*Oud hout*).

Oberster Gerichtshof 14 februari 2012, 10 Ob 4/12d (*Paprikapoeder*).

Oberster Gerichtshof 28 juni 2012, 8Ob43/12z (*Autogordels*).

Oberlandesgericht

Oberster Linz 24 september 2007, 1 R 77/07K (*Gelamineerd glas*).

Slovenië

Regional Court Zilina 25 oktober 2007 15 Cb 10/2004/64 (*Sportkleding*).

Spanje

Audiencia Provincial de Pontevedra 19 december 2007, Recurso No. 681/2007.

Audiencia Provincial de Zaragoza 31 maart 2009, Recurso de Apelación No. 522/2008.

Audiencia Provincial de las Palmas de Gran Canaria 15 februari 2012, 70/3012 (*Margarine*).

Zwitserland

Bundesgericht

Bundesgericht 13 november 2003, 4C.198/2003/grl (*Gebruikte wasmachines*).

Bundesgericht 7 juli 2004, 4C.144/2004/lma.

Obergericht

Obergericht des Kantons Luzern 8 januari 1997, 11 95 123.357 (*Bloedtransfusie materialen*).

Obergericht des Kantons Zug 24 maart 1998, OG 1996/2 (*Bevroren vlees*).

Tribunal

Tribunal cantonal Valais 28 januari 2009, C1 08 45(*Glasvezel*).

Handelsgericht

Handelsgericht des Kantons Zürich 21 september 1998, HG 960527/O.

Kantongericht

Kantonsgericht Zug 30 augustus 2007, A3 2006 79.

SAMENVATTING

De klachtplicht bij koop

Een pleidooi voor de inperking van het toepassingsbereik in het licht van het *pacta sunt servanda*-beginsel

Met de invoering van het Nieuw Burgerlijk Wetboek in 1992 is in het Nederlandse kooprecht een expliciete regeling met betrekking tot de zogenaamde *klachtplicht* aan de zijde van de koper opgenomen. Art. 7:23 lid 1 BW behelst voor alle kopers de verplichting om de verkoper binnen bekwame tijd op de hoogte te stellen van enig (vermoeden van een) gebrek in de afgeleverde zaak. Mocht een koper niet aan deze klachtverplichting voldoen, dan wordt hij geconfronteerd met een *algeheel* verlies van rechten op grond van een gebrekkige prestatie aan de zijde van de verkoper. De gevolgen van het niet voldoen aan de klachtverplichting zijn daarmee bijzonder ernstig. Volgens zowel de wetgever als de Hoge Raad betekent dit dat de koper niet alleen geen beroep meer mag doen op nakoming, schadevergoeding of ontbinding, maar dat de koper tevens het recht verliest zich te beroepen op dwaling, bedrog of onrechtmatige daad in geval de claim feitelijk gegrond kan worden op het niet beantwoorden van de afgeleverde zaak aan de overeenkomst.

In beginsel rust op ieder der partijen bij een (koop)overeenkomst de verplichting om zijn afspraken correct na te komen: *pacta sunt servanda*. Dit grondbeginsel van het overeenkomstenrecht behelst de gedachte dat men moet doen wat beloofd is, en dat de wederpartij erop kan vertrouwen te krijgen wat is afgesproken. De in art. 7:23 lid 1 BW opgenomen klachtplicht aan de zijde van de koper vormt een uitzondering op dit beginsel van de verbindende kracht van de overeenkomst, immers: verzaking van de klachtplicht ontslaat de verkoper van zijn verplichting de overeenkomst uit te voeren zoals was afgesproken. De ratio van deze bepaling ziet volgens de wetgever op het beschermen van de verkoper tegen late en daardoor moeilijk te betwisten klachten. In de parlementaire stukken inzake de klachtplicht van de koper is echter niet te lezen *waarom* deze vergaande bescherming en daarmee de inbreuk op de verbindende kracht van de overeenkomst gerechtvaardigd is.

Het leerstuk van de onderzoeks- en klachtplicht van de koper is in het Nederlandse recht ontwikkeld in het kader van de (opkomende) handelskoop, en wordt beschouwd als een wettelijke uitwerking van het ongeschreven leerstuk van de rechtsverwerking. Bij de opname van de klachtplicht van de koper in het huidige BW is aansluiting gezocht bij art. 38 en 39 van het Weens Koopverdrag, die op hun beurt gebaseerd zijn op het Duitse handelskooprecht, waar de klachtplicht van de koper te vinden is onder § 377 *Handelsgesetzbuch* (hierna: HGB). Zowel het Duitse recht als het Weens Koopverdrag plaatsen de klachtverplichting van de koper in een louter handelsrechtelijke verhouding. Met de opname in het BW in 1992 is het toepassingsbereik van de klachtplicht aan de zijde van de koper ten opzichte van het oude recht als ook ten opzichte van het Weens Koopverdrag en het Duitse recht echter aanzienlijk verruimd: ook buiten de handelskoop vindt de regeling onverkort toepassing. Aangezien een gedegen rechtvaardiging voor deze verruiming ontbreekt, wordt in dit proefschrift de vraag gesteld of de door de wetgever gewenste bescherming van de verkoper tegen (te) late klachten over de non-conformiteit van de door hem geleverde zaken, dit ruime toepassingsbereik rechtvaardigt.

Ter beantwoording van deze vraag is in dit onderzoek de Nederlandse regeling van de onderzoeks- en klachtplicht van de koper in rechtsvergelijkend en historisch perspectief geplaatst. Uit het onderzoek naar de internationale bronnen van inspiratie van de huidige wettelijke klachtplichtregeling van art. 7:23 lid 1 BW (te weten het Weens Koopverdrag en het Duitse handelskooprecht) blijkt dat de onderzoeks- en klachtplichtregelingen hun oorsprong vinden in het handelskooprecht, waar de betrokken partijen deskundig zijn, zich (veelal) bevinden in een verkoopketen en roerende zaken verhandelen.

Uit het onderzoek naar de onderzoeks- en klachtplicht van de koper in het Duitse recht komt naar voren dat de regeling de belangen van de individuele verkoper (inzake het treffen van de benodigde maatregelen om eventuele schade af te wentelen, zijn voorschakels aan te kunnen spreken, bewijs te vergaren of alsnog correct te kunnen nakomen) beschermt, maar ook het belang van het handelsverkeer in het algemeen. Bij de opname van de regeling in het ADHGB – de voorganger van het HGB - werd grote betekenis

toegekend aan het feit dat het ging om een algemeen aanvaard handelsgebruik. Tijdens de debatten omtrent de opname van de onderzoeks- en klachtplicht in Art 347 ADHGB is als doorslaggevend argument naar voren gebracht dat zonder de onderzoeks- en klachtplicht aan de zijde van de koper normale distributie van goederen door tussenhandelaren niet mogelijk zou kunnen zijn omdat zij anders claims ten opzichte van hun leveranciers zouden verliezen.

De inbreuk die de klachtplicht maakt op het belang (of recht) dat de koper heeft bij (of op) een correcte uitvoering van het gesloten contract wordt in de doctrine stevast gerechtvaardigd door te stellen dat de belangen van de verkoper in een handelskoopketen bescherming moeten genieten omdat het handelsverkeer dit nu eenmaal vereist. Geschillen dienen te worden voorkomen of vlot te worden afgehandeld. Kopers kunnen, gezien hun professionele hoedanigheid, belast worden met een onderzoeksverplichting en kunnen en moeten ook geconfronteerd worden met het bestaan en de scherpe consequenties van een klachtplicht, aangezien zij over voldoende verstand van zaken beschikken en oog dienen te hebben voor de *need for speed* van het handelsverkeer. Professionele kopers profiteren bovendien in de doorverkoop van de gekochte zaken weer van de klachtplicht van hun kopers. Ook in latere discussies, bijvoorbeeld naar aanleiding van de hervorming van het BGB of de implementatie van regels uit de Richtlijn Consumentenkoop, bleef duidelijk dat de onderzoeks- en klachtplicht buiten de handelskoop niet gerechtvaardigd werd geacht.

Aan het bestaan van de klachtplicht aan de zijde van koper in het Weens Koopverdrag ligt volgens de opstellers van het Verdrag de ratio ten grondslag die ziet op het mogelijk maken van de correcte uitvoering van het contract: de professionele verkoper moet de mogelijkheid worden geboden om vermeende non-conformiteiten te verhelpen, of om – in het geval dat de verkoper de non-conformiteit betwist – bewijs te verzamelen en te bewaren. Ook het instellen van claims tegen de leverancier(s) van de verkoper valt hieronder. Bij de totstandkoming van het Verdrag zijn de onderzoeks- en klachtplichtregelingen hevig bediscussieerd. Met name door de afwezigheid van (sterke) oppositie van vertegenwoordigers van *kopers*belangen, is de bescherming van *verkopers*belangen van doorslaggevende betekenis geweest. Bij wijze van compromis zijn in het Verdrag twee versoepelingen

ten gunste van de koper opgenomen: een verkoper die op de hoogte is van zijn tekortschieten kan geen beroep doen op de verzaking van de klachtplicht aan de zijde van de koper en bovendien verliest een koper met een redelijk excuus voor het uitblijven van een (tijdige) klacht niet al zijn rechten.

De historische wortel van de huidige Nederlandse onderzoeks- en klachtplichtbepaling ligt bij de *handelskoop* – de professionele (door)verkoop van roerende soortzaken. De ontwikkeling die zich in het kader van de verkoop van *genuszaken* heeft afgespeeld, laat zien dat door de opkomst van het moderne handelsverkeer deze vorm van koop een steeds belangrijker en omvangrijker is geworden. De plicht van de koper om de gekochte waar te onderzoeken en van eventuele gebreken melding te maken bij de verkoper en het verlies van zijn rechten bij verzaking daarvan, is onder het oude recht met name op basis van argumenten uit het handelsverkeer gerechtvaardigd en werd gestoeld op het ongeschreven leerstuk van de rechtsverwerking. De regeling onder het oude recht die zag op het klachtrecht van de koper in het geval van de koop van *specieszaken*, is in het huidige BW niet teruggekeerd aangezien deze regel was verworpen van een voor de koper gunstige bepaling tot een die de belangen van de verkoper te veel bevoordeelde boven die van de koper.

Bestudering van de ontwikkelingen in het ongeschreven leerstuk van de rechtsverwerking, die hebben geleid tot de opname van de huidige wettelijke rechtsverwerkingsbepalingen, laat zien dat de rechtspraak zich voornamelijk concentreerde op geschillen met betrekking tot de handelskoop. De gehele discussie in de doctrine omtrent de onderzoeks- en klachtplicht aan de zijde van koper, zoals die was ontwikkeld door de rechtspraak, betrof de verkoop van *genuszaken* waaruit duidelijk blijkt dat de klachtplicht van de koper geënt is op de verkoop van soortzaken. De argumenten die voor deze verplichting naar voren werden gebracht, zien bijkans alle op de handelskoop: het gaat in de regel om de verkoop van grote hoeveelheden goederen, de klachtplicht maakt verhaal op leveranciers mogelijk en de verkoper kan maatregelen treffen ter voorkoming van herhaling van gebreken bij (op)volgende leveringen en zaken uit de handel nemen.

Ondanks de handelsrechtelijke oorsprong, heeft het leerstuk van de onderzoeks- en klachtplicht aan de zijde van de koper in het Nederlandse recht een steeds ruimer toepassingsbereik gekregen.

In dit onderzoek wordt gepleit voor een perspectiefwisseling. Het uitgangspunt zou niet de koper moeten zijn, die zijn klachtverplichting verzaakt, maar de verkoper die tekortschiet. Wordt de aandacht meer gericht op de primaire plichten van contractspartijen, dan blijkt dat het verlies van alle rechten aan de zijde van de koper niet zonder meer aangenomen kan worden. Er moeten, wil een beroep op de klachtplicht slagen (of sterker nog: wil zo'n beroep überhaupt openstaan voor de verkoper), sterke argumenten naar voren worden gebracht waarom de verkoper zijn primaire plicht niet meer na hoeft te komen. Voor partijen in een handelskoop is dit naar mijn mening voldoende onderbouwd door hun primaire plichten te plaatsen in het specifieke gebied van de handelskoop. Misschien zou zelfs gesteld kunnen worden dat het deelnemen aan het professionele handelsverkeer een bijzondere omstandigheid is die de toepasselijkheid van het wettelijke *rechtsverwerkings*artikel rechtvaardigt. Die bijzondere omstandigheden doen zich in de regel niet voor bij andere koopovereenkomsten. De algemene toepasselijkheid van de klachtplicht op al deze andere koopovereenkomsten dient dus op andere wijze te worden gerechtvaardigd – en dat is niet gebeurd. Dat brengt mee dat de inbreuk die het klachtplichtartikel maakt op het *pacta sunt servanda*-beginsel als primaire plicht van contractspartijen anders dan bij de handelskoop niet gerechtvaardigd is.

Bovendien moet de toepassing van de huidige Nederlandse regeling – zelfs binnen de handelskoop – beter aansluiten bij de handelsrechtelijke oorsprong ervan. Bij de vergaande consequenties van een geslaagd beroep op de klachtplicht is uit het oog verloren dat de regeling haar oorsprong vindt in de handelskoop. Bovendien kent het Duitse recht en het Weens Koopverdrag binnen de handelskoop een beperkter toepassingsbereik, bijvoorbeeld in die zin dat een koper die zich geconfronteerd ziet met een bedriegende verkoper, geen verzaking van enige klachtplicht kan worden tegengeworpen. Het Weens Koopverdrag voorziet daarnaast in de mogelijkheid een genuanceerder uitkomst aan de verzaking van de klachtplicht te verbinden dan de alles-of-niets benadering in het Nederlandse recht. De koppeling van de klachtplicht aan een ten opzichte van het algemene verbintenissenrecht zeer korte verjaringstermijn leidt er bovendien toe dat de koper extra hard getroffen wordt. Voor zover deze consequenties al gerechtvaardigd zouden zijn in een handelsrechtelijke verhouding, kan gesteld worden dat dat daarbuiten in ieder geval niet het geval is.

Tot slot wordt aan de wetgever geadviseerd om het toepassingsbereik van de onderzoeks- en klachtplicht van de koper in het Nederlandse recht te beperken tot waar de regeling oorspronkelijk voor bedoeld was: de handelskoop. Aan de rechter is het verzoek gericht om tot het zover is, de regeling op een beperkte wijze toe te passen zodat deze beter aansluit bij de handelsrechtelijke oorsprong ervan.

SUMMARY

The notification duty in sales law

A plea to reduce the scope of application in light of the *pacta sunt servanda* principle

The regulation of contracts for sale in the new Dutch Civil Code (*Burgerlijk Wetboek*, hereafter BW) of 1992 adopted an explicit rule on the so-called *notification duty* on the part of the buyer. Article 7:23 sub 1 BW contains the obligation for all buyers to give notice to the seller within reasonable time of any defect (or suspicion thereof) in the delivered goods. Buyers who fail to meet this obligation to notify the seller will be confronted with the general loss of *all* of their rights related to claims based on non-conformity. The consequences of not meeting the notification duty are therefore particularly serious. According to both the Dutch legislator and the Supreme Court this implies the buyer's inability to claim specific performance, compensation or termination, in addition to the buyer losing all rights to invoke mistake, fraud or tort when said claim or right can actually be based on noncompliance of the goods delivered.

In principle, parties to a (sales) contract have the obligation to honour an agreement: *pacta sunt servanda*. This fundamental principle of contract law contains the idea that one should do as promised, and that the other party can rely on receiving what has been agreed upon. The notification duty of Article 7:23 sub 1 BW is an exception to this principle of the binding force of a contract: the buyer's failure to meet the notification duty releases the seller from the obligation to perform as agreed upon. The rationale of this exception is, according to the Dutch legislature, to protect the seller against tardy, and thus difficult to contest, complaints. However, the parliamentary documents concerning the buyer's notification duty do not offer any explanation of *why* such a radical protection of the seller, with concomitant breach of contract, is justified.

The doctrine in Dutch law on the notification duty on the buyer's side was developed in the context of commercial sales law. It is considered to be a codification of the unwritten doctrine of 'rechtsverwerking'

(*Rechtsverwirkung* or *estoppel*). The current notification duty as adopted in the current BW, ties in with Articles 38 and 39 of the Vienna Sales Convention that, in turn, are based on German commercial sales law where the buyer's notification duty can be found in § 377 *Handelsgesetzbuch* (hereafter: HGB). Both German law and the Vienna Sales Convention position the buyer's notification duty in a strictly commercial sales law setting. The codification of the notification duty in the 1992 Civil Code in the Netherlands has considerably expanded the scope of application of the notification duty on the buyer's side in comparison with both the old (non-codified) rule as well as with the Vienna Sales Convention and German law: it is even applied outside the scope of commercial sales. Considering a solid justification for this expansion of the scope seems to be lacking, in the current dissertation I will ask whether the legislator's desired protection of the seller against late (or belated) complaints on non-conformity will justify this expanded scope of application.

To answer this question the study employs a comparative and historical perspective on the examination and notification duties on the part of the buyer. Research into the international sources that stimulated the current notification duty as laid down in Article 7:23 sub 1 BW, namely the Vienna Sales Convention and German sales law, reveals that the examination and notification duties' origin can be found in commercial sales law, where the involved parties have high expertise and are (mostly) involved in a supply chain and trade movables.

Research into examination and notification duties in German law shows that the German rule aims to protect the interests of the individual seller (concerning the possibility to take measures to pass on potential damage, to address suppliers, to gather evidence, or to be enabled to perform correctly) as well as the interest of commerce in general. Upon adding this rule to the ADHGB – the predecessor of the HGB – great significance was attached to the fact that it concerned a generally accepted business practice. During the debates concerning the inclusion of the examination and notification duties in Article 347 of the ADHGB, the decisive argument brought forward was that without buyers' examination and notification duties, normal distribution

of goods by intermediaries would not be possible, due to the fact that they would lose claims against their suppliers.

The infringement posed by the notification duty upon the buyer's interests (or rights) in the correct execution of a contract is regularly justified by claiming that the seller in a supply chain must be protected because general commerce demands it. Disputes need to be avoided or dealt with swiftly. Buyers can, in light of their professionalism, be burdened with examination duties and may and should be exposed to the existence and dire consequences of said examination duties: they have sufficient knowledge, and they ought to consider the need for speed in general commerce. In addition, professional buyers profit from the notification duty placed upon their buyers in the resale of goods. In subsequent debates, e.g., on the reform of the *Bundesgesetzbuch* (hereafter: BGB) or the implementation of the Consumer Sales Directive, it remained clear that examination and notification duties were found not to be justified outside the scope of commercial sales law.

The rationale of examination and notification duties in the Vienna Sales Convention is, according to the Convention drafters, the correct execution of the contract: the professional seller must be enabled to correct assumed non-conformity issues, or in case of sellers disputing non-conformity, be enabled to gather and safeguard evidence. Claims by suppliers to the seller will also be covered by these duties. The examination and notification rules and regulations were fiercely debated when establishing the Vienna Convention. The absence of a (strong) opposition by representatives of *buyers'* interests has made a decisive impact upon protection of *sellers'* interests. As a compromise in favour of the buyer two relaxations to the rule were implemented by the Vienna Convention: sellers who are cognisant of their non-conformity can no longer invoke buyers' failure to meet notification duties and, in addition, buyers do not lose all of their rights if they have a reasonable excuse for the absence of a (timely) complaint.

The historical roots of the current Dutch notification duty can be found in *sales law* – i.e., the professional (re)sale of movable fungibles (*genus* goods). The developments that took place in the context of the sale of *genus* goods show that, due to the increase of modern commerce, this type of sale has become more important and widespread. Buyers' obligation to examine

purchased goods and to notify the seller of any defects, losing their rights upon failing to do so, was justified under former Dutch law on the basis of commerce arguments and was founded on the unwritten doctrine of *rechtsverwerking*. The former law concerned the notification duty of the buyer as regards non-fungibles (*species* goods). This has not been (re)codified in the new Civil Code: whereas the old rule originally benefited the buyer, it had turned into one that gave too much precedence of the interests of the seller over those of the buyer.

A closer examination of the developments in respect of the unwritten doctrine of *rechtsverwerking*, which has led to the current legal framework, shows that the case law was primarily focused on commercial disputes. The whole debate on the notification duty of the buyer, as developed in case law, concerned the sale of *genus* goods. This clearly shows that the notification duty of the buyer is based on the sale of fungibles. Nearly all arguments in favour of this duty pertain to commercial sales: in general, it applies to the sale of large amounts of goods; the notification duty makes it possible to hold suppliers accountable. The seller can take measures to prevent repetition of defects in subsequent deliveries, and the seller can withdraw goods from the market.

Despite its origin in trade, the doctrine of the examination and notification duty of the buyer has received an increasingly wider scope of application in Dutch law.

This study argues for a shift in perspective. The starting point should not be the buyer who fails to meet a notification duty, but the seller who fails to meet his obligations based on the contract. If the focus is increasingly put on the primary duties of the contracting parties, it seems that buyers losing all rights cannot be accepted so readily. If an appeal to the notification duty is to succeed (or even an option to sellers), strong arguments need to be put forth as to why sellers are no longer obliged to fulfil their primary duties. In my opinion, there is sufficient argumentation in a commercial sales setting to position their primary duties in this particular niche of commercial sales. One could even say that participation in professional commerce constitutes in itself a special circumstance justifying the application of the notification duty (which is firmly rooted in the doctrine of *rechtsverwerking*). Such special circumstances do not usually present themselves in differing sales contracts.

General application of the notification duty to all differing sales contracts needs to be justified separately – which has not been done. The concomitant infringement upon the principle of *pacta sunt servanda* caused by the notification duty is not justified beyond the scope of commercial sale.

Furthermore, application of the current Dutch rule – be it in commercial sale – needs to be rooted more firmly in its commercial sales’ origins. The far-reaching consequences of a succesful appeal to the notification duty have obfuscated that this rule originated in commercial sale. Furthermore, the notification duty in German law and the Vienna Sales Convention, as applied to commercial sales, has a more limited scope of application. For example, in case of a fraudulent seller, a buyer can never be accused of renunciation of the notification duty. In addition, the Vienna Sales Convention provides room for a more nuanced outcome caused by renunciation of the notification duty, as opposed to an all-or-none approach in current Dutch law. Also, linking the notification duty to an extremely brief limitation period (as compared to the general law of obligations) will affect buyers disproportionately. Even if these consequences were justifiable in a commercial sales setting, one can argue that outside of this setting this is not the case.

To conclude, the Dutch legislature is advised to limit the scope of the application of buyer’s notification duty to its place of origin and intent, i.e., commercial sales. Courts are requested to limit application of the rule until further notice, ensuring increased connection with its commercial sales origins.

DANKWOORD

Het dankwoord. Zo op het eerste gezicht wekt het de indruk uit één woord te bestaan: dank. Een woord van dank, dat zou toch zo gedaan moeten zijn. Simpel: dank aan iedereen die op een of andere wijze heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit proefschrift. Aan degenen die vertrouwen in mij hadden, mij hebben opgebeurd, het met mij hebben uitgehouden, uit diepe dalen hebben gehaald, dank aan degenen die mij constant stoorden met vragen, mij van mijn werk hielden met lange lunches, mij lieten lachen om dit zich soms als waanzin voordoende project, mij zeiden dat ik er beter maar mee kon stoppen. Dank. Ik heb van jullie allemaal evenveel geleerd.

Over dat vertrouwen: tijdens het schrijven van mijn masterscriptie bij Marco vroeg hij mij te promoveren op dit onderwerp, waarna hij mij, zonder mijn antwoord af te wachten, binnen 5 minuten weer zijn kamer uitbonjourde (een kamer waar ik niet heel veel later mijn eerste woorden schreef – prachtig, aan de binnentuin van de Oudemanhuispoort). Dank Marco, dat je het al die jaren met me hebt uitgehouden, dat je er altijd bent, me overspoelde met ander werk dan dit proefschrift (wellicht dat ik nu iets beter ‘nee’ kan zeggen?), het mogelijk hebt gemaakt dat ik er ook voor mijn gezin kon zijn, me voor de leeuwen hebt gegooid, me aan het lachen en aan het huilen hebt gemaakt en nooit hebt opgegeven.

Ik voel mij ook gezegend met mijn tweede promotor, Gerard, vanwege zijn onuitputtelijke kennis en humor én omdat hij een goed tegenwicht kon bieden tijdens de promotiebesprekingen met Marco, wanneer wij keer op keer voor het blok werden gezet met de vraag of wij ook koffie wilden. Naast mijn promotor was Gerard ook jarenlang mijn kamergenoot: in een onvervalst studentikoze kamer met stapels papieren en wanorde heb ik voornamelijk zo gelachen! (Ik was overigens naar die kamer verhuisd omdat ik in de veronderstelling verkeerde dat de dagelijkse aanblik van mijn promotor het schrijven van mijn proefschrift zou versnellen. Ik laat hier in het midden of dat ook echt geholpen heeft).

Grote dank uiteraard voor de leden van de commissie – 500 pagina’s over één artikel – het moet niet gekker worden. Dank Harriët Schelhaas, Chantal Mak,

Sonja Kruisinga, Cees Cappon, Edgar du Perron, Jac. Rinkes en Hans Schulte-Noelke voor het lezen en beoordelen van mijn werk, het is een eer u allen in mijn commissie te hebben. Extra dank gaat uit naar Chantal voor haar vriendschap, naar Sonja voor het vertrouwen om samen al jaren SSR-cursussen te verzorgen en aan Edgar. Edgar, je weet dat jouw creatieve geest mij altijd heeft geïnspireerd. Ik ben je daarvoor, en meer, dankbaar.

Over het met mij kunnen uithouden: mijn kamergenoten over de jaren heen zijn werkelijk onvervangbaar: Jaap (dank voor jouw gouden tip: print alles uit wat je hebt opgeschreven en bluf je door het jaargesprek heen) en Joasia (where to start..., dziękuję, voor alles); Bas (ok, je was meer een schaduwkamergenoot maar je lag wel elke dag op onze bank); Gerard (die me elke dag afwees voor de lunch) en Yolanda (mijn lieve nuchtere kamergenoot die me altijd bijstaat); Mirella (élk lief en leed. Dank je wel. Je bent een supervrouw).

Van Anna kreeg ik de opdracht om een dankwoord van meer dan 5 pagina's te schrijven. Dat zou natuurlijk makkelijk lukken als ik iedereen zou noemen die mij dierbaar is en waardeer – maar ik heb al zo'n lang proefschrift geschreven, het is wel goed zo. Ik maak me er maar gemakkelijk vanaf: 'onze' afdeling Privaatrecht is een warm thuis, waar alles gezegd kan worden en knetterhard wordt gewerkt. Dank aan al mijn collega's! Dank ook aan iedereen die deel (heeft) uit(ge)maakt van de onderzoeksgroepen: het Amsterdams Instituut voor Privaatrecht (I, II of III – ik ben de tel kwijt), het Centre for the Study of European Contract Law, het Amsterdam Centre for Transformative Private Law en de Ius Commune Research School: ik leer elke dag van jullie.

Het leven moet gevierd worden – met of zonder proefschrift. Lief en leed is menigmaal gedeeld, weggedronken of -gedanst. Dank lieve 'Uva-meiden van de eerste orde': Beeuwke (matig gezellig hoor, die wijntjes bij jou in de tuin), Astrid, Marianne, Odavia, Chantal en Ester, onmisbare Frietjes (Mirella, Irina, Beatrijs, Anna, Elke, Tabitha), powervrouwen Fckdshst (Tabitha: mi lobi joe, je weet toch), Bodine (met kaasvlinders maak je alles goed), Heather (mijn lieve Jiddisje memme, wait, you got food?), Aart en Rachel (die het samen naar een congres gaan als een schoolreisje laten voelen) en allen die

van tijd tot tijd van het (werkend) leven een feestje hebben gemaakt (Hasnaa (you rock girl), Wiepke, Michael, Mirthe (je weet dat je ook altijd je droom achterna kunt gaan hè?), Antoinette, Gina, Vincent (great timing, kan niet anders zeggen), Jesús (gracias por todo, cariño) en Ildikó (dat je er al mijn hele leven bent).

“Paranimf, benaming voor personen, die iemand bij eene plechtige handeling ter zijde staan, nu eigenlijk alleen nog voor de twee intieme vrienden van den promoveerenden student, die hem vergezellen en in alles behulpzaam zijn.” – aldus C.H.Ph. Meijer, Woorden en uitdrukkingen verklaard door Dr. C. H. Ph. Meijer (1919).

That doesn't even cover it. Katrijn, Beatrijs, Anna en Elke (u leest het goed – ik heb er 4!): ik zou niet weten waar ik zou zijn zonder jullie. Kat, vanaf het allereerste moment dat je mijn kamer in het E-gebouw binnenliep hield ik van je. Ik ken niemand met zoveel banen, kinderen en relativierungsvermogen. Je kijkt dwars door me heen. B, jouw standvastigheid en scherpzinnigheid maken je uniek. Het leven loopt... maar er is niets dat een goede pornstar-martini can't fix. An, zonder jou was dit proefschrift er niet. Dat is waar en je weet het. Jij en Jesús hebben mij in het afgelopen corona-jaar menigmaal van een naderende depressie gered. Barre en GT's, werkt gegarandeerd. Elk, ik ben nog elke dag blij dat ik je heb geadopteerd. Voor al uw feesten en partijen, maar vooral: dank dat je ook een Ernie bent.

Oma, ik wéét dat je er bent. Nine, mijn liefste moeder, doen we onze roots toch eer aan, met de promotie op 23 april... Gerrit en Yvonne: altijd zijn jullie er. Tijn, het wordt alleen maar beter. Mijn lieve Eddy, die mij alle ruimte en liefde geeft, mij voedert, in de gaten houdt en een thuis geeft: zonder jou was het niet gelukt. Lieve Jimmy en Valentijn – ik las ergens eens: dank aan mijn kinderen, zonder wie dit proefschrift veel eerder af was geweest –, van jullie leer ik het allermeest. Het boek is voor jullie.